

Nr 137.

Av herrar **Näsgård** och **Lodenus**, *i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter.*

Efter på vederbörligt uppdrag verkställd utredning framlade studieläenämnden den 23 juni 1949 förslag om förbättrade grunder för stipendier till studerande vid allmänna läroverk, folkhögskolor, lantmanna- och lantushållsskolor samt yrkesskolor. Enligt förslaget skola stipendierna uppdelas i dels studiebidrag och dels egentliga stipendier. Studiebidragen föreslås utgå utan behovsprövning eller betygsgradering och skola motsvara de hittillsvarande grundstipendierna till elever vid högre läroanstalter.

Under åttonde huvudtiteln, punkt 209, har chefen för ecklesiastikdepartementet förklarat, att han med hänsyn till det statsfinansiella läget icke heller i år ansett sig böra framlägga något förslag i anledning av studieläenämndens betänkande, varför nu gällande stipendiesystem bör i huvudsak tillämpas även under nästa budgetår. Detta innebär dels att förslagen om förbättrade stipendier till elever vid folkhögskolor, lantmanna- och lantushållsskolor samt yrkesskolor tills vidare avvisats, dels också att de nuvarande betygsgraderade grundstipendiernas ersättande med icke betygsgraderade studiebidrag skjutits på framtiden. Då studieläenämndens förslag innebär en högst behörlig förbättring av stipendieförhållandena vid de berörda utbildningsanstalterna och kostnadsökningen för dess genomförande torde kunna hållas inom mycket måttliga gränser, måste det väcka stor besvikelse, att departementschefen intagit denna ståndpunkt.

Vad beträffar de sedan några år tillbaka utgående grundstipendierna så äro dessa avsedda som bidrag för att minska avståndskostnaderna för elever som äro bosatta på landsbygden och därför måste bo inackorderade på skolorten eller dagligen resa till och från skolan. Trots detta äro de emellertid för närvarande beroende av betygsgradering. En pojke eller flicka från ett hem på landsbygden måste kunna uppvisa kvalificerade betyg för att komma i åtnjutande av ett grundstipendium, som tillkommit uteslutande för att minska olägenheterna av merkostnaderna för landsbygdsbarnen vid deras studier utanför hemorten.

Detta är en orättvisa som måste rättas till, och om kostnadsökningen kan hållas inom sådana gränser att den blir relativt obetydlig, synas de anförda statsfinansiella skälen icke böra få vara avgörande. Skulle därutöver sådana skäl ha spelat in vid införandet och bibehållandet av denna ojämnt verkande spärr som exempelvis hänsynen till den på sina håll rådande trängseln vid

läroverken, måste dessa helt underkännas ur demokratisk jämlikhetssynpunkt. Skall en betygsspärr tillämpas för att minska trängseln i läroverken, bör den gälla lika för alla och icke blott för landsbygdens ungdom.

För att undvika mera avsevärda kostnadsökningar torde någon inskränkning i rätten att erhålla grundstipendium kunna övervägas. Sålunda bör stipendium icke utgå till elev, som lämnar hemortens skola tidigare än som är nödvändigt för studiernas fortsättande. Vidare synes som en tillfällig besparingsåtgärd kunna diskuteras en minskning av antalet stipendier under första studieåret vid läroverk. Vidtagas ändringar i denna riktning, torde någon betydande utgiftsökning icke behöva bli följden av ett borttagande av betygsgraderingen, varför uppräknig av det i huvudtiteln upptagna förslagsanslaget icke synes vara erforderlig för nästa budgetår.

I fråga om studielånenämndens förslag om förbättrade stipendier till elever vid folkhögskolor, lantmanna- och lanthushållsskolor samt yrkesskolor vilja vi framhålla vikten av att detta snarast möjligt genomföres. Då det måhända kan göras gällande, att ett genomförande av studielånenämndens förslag i denna del åtminstone delvis skulle kräva nya anslag, anse vi oss emellertid icke i år böra framställa något yrkande på denna punkt.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av anslaget till stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter måtte uttala sig för att grundstipendierna, som avse att minska avståndskostnaderna för skolungdom från landsbygden, icke göras beroende av kvalificerade betyg.

Stockholm den 25 januari 1951.

Bernhard Näsgrård.

Gunnar Lodenins.
